

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Zuid-West 380 kV Oost

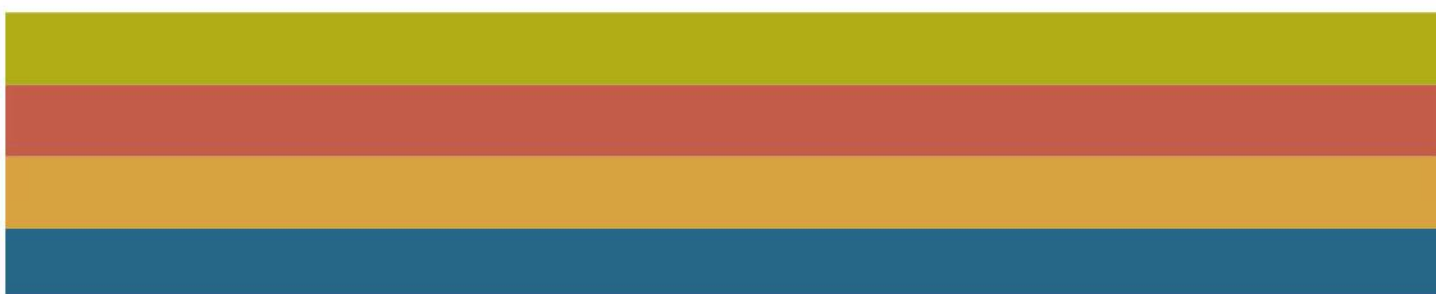
Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

23 februari 2022 / projectnummer: 3210

35 JAAR

onafhankelijk en deskundig advies

1 Advies over het MER in het kort

TenneT, beheerder van het landelijke hoogspanningsnet, wil een nieuwe 380 kV–hoogspanningsverbinding aanleggen tussen Rilland en Tilburg. De verbinding is nodig om energie vanuit productielocaties in Zeeland en van offshore windparken af te voeren naar de landelijke 380 kV–ring. Hiermee wil TenneT voldoen aan de wettelijke eisen voor leveringszekerheid van elektriciteit. Voor het besluit over het Rijksinpassingsplan voor de aanleg is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna ‘de Commissie’) gevraagd te adviseren over het MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat blijkt uit het MER?

De verbinding bestaat uit vakwerkmasten van het type Moldau. Aan elke arm van de mast hangen drie bundels van 380 kV– en zo nodig 150 kV–geleiders. De masten hebben een standaardhoogte van 57 meter, maar waterwegen worden op grotere hoogte gekruist, terwijl in de buurt van een vliegbases juist lagere masten worden toegepast. Over een beperkt deel van het tracé wordt de nieuwe verbinding ondergronds aangelegd. Waar mogelijk wordt het tracé gebundeld met grootschalige infrastructuur zoals wegen en hoogspanningslijnen. De landschappelijke effecten van de nieuwe hoogspanningsverbinding zijn over het algemeen als licht negatief beoordeeld.

Het magneetveld van deze nieuwe hoogspanningsverbinding met een jaargemiddelde sterkte van 0,4 microtesla of meer brengt mogelijk verhoogde gezondheidsrisico's voor kinderen met zich mee. In totaal 58 gevoelige bestemmingen (woningen, crèches, scholen en kinderopvangplaatsen) bevinden zich in deze magneetveldzone. De nieuwe verbinding speelt daarentegen in totaal 136 gevoelige bestemmingen vrij van een dergelijke belasting door het gelijktijdig verwijderen van de bestaande 150 kV–verbinding.

Door de aanlegwerkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren en geen gebruik te maken van verlichting worden geen ernstige verstoringseffecten op beschermde broedvogels en vleermuizen verwacht. Het aanbrengen van ‘varkenskrullen’ in de bliksemdraad zorgt er voor dat minder vogels tegen de geleiders en bliksemdraden aanvliegen en het aantal ‘draadslachtoffers’ onder niet–broedvogels beperkt blijft. Het effect van stikstofdepositie door aanlegwerkzaamheden (maximaal 4,27 mol per hectare op de Brabantse Wal in 6 jaar) wordt in het MER als niet significant verondersteld.

Wat is het advies van de Commissie?

Het MER bevat relevante informatie over de milieugevolgen van de hoogspanningsverbinding. In vier bijlagen wordt ingegaan op respectievelijk de onderzochte tracé–alternatieven en –varianten, het voorgenomen tracé, het voorkeursalternatief en de Passende beoordeling. De toegankelijkheid van de informatie wordt enigszins beperkt door de grote hoeveelheid rapporten, het ontbreken van helder en goed leesbaar kaartmateriaal en het niet altijd actueel zijn van de projectwebsite. De Commissie constateert dat in relatie tot de mogelijk verhoogde gezondheidsrisico's al wordt voorgesorteerd op toekomstig landelijk beleid waarbij ook

rekening wordt gehouden met andere componenten in het hoogspanningsnetwerk naast de hoogspanningslijnen.¹

De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER dat nog belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over het Rijksinpassingsplan. Het gaat om:

- **Mastkeuze en magneetveldzone.** De keuze voor de Moldaumast boven de Wintrackmast vraagt om nadere toelichting en combinatie van informatie die grotendeels al beschikbaar is. Hierbij hoort onder andere een directe vergelijking tussen beider magneetveldzones.
- **Aantasting leefgebieden.** De gevolgen van de verstoring van beschermde soorten en vernietiging van leefgebieden door aanlegwerkzaamheden zijn onvoldoende beschreven.
- **Draadslachtoffers.** De gevolgen van de toename van het aantal draadslachtoffers onder vogels tijdens de gebruiksfase zijn onvoldoende inzichtelijk gemaakt.
- **Stikstofdepositie.** De mogelijkheden om de gevolgen van de extra stikstofdepositie door aanlegwerkzaamheden te verminderen zijn niet beschreven.
- **Natuur Netwerk Brabant.** De maatregelen om de schade aan het Natuur Netwerk Brabant (NNB) te compenseren, zijn onvoldoende concreet in beeld gebracht.
- **Landschappelijke inpassing.** Voor een aantal deelgebieden is nog onduidelijk hoe de voorstellen voor landschappelijke inpassing uitgewerkt worden.
- **Archeologie.** De informatie over aanwezige archeologische waarden en mogelijkheden voor in situ behoud ervan is nog niet compleet.
- **Samenvatting.** De samenvatting van het MER is onvoldoende toegankelijk voor een breed publiek.

De Commissie adviseert bovenstaande informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, de samenvatting van het MER aan te passen en dan pas een besluit te nemen over het Rijksinpassingsplan.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

Figuur 1. Voorkeursalternatief Zuid-West 380 kV Oost tussen Rilland en Tilburg (bron: www.zuid-west380kv.nl).

¹ [Voortgang voorzorgbeleid magneetvelden bij onderdelen van het elektriciteitsnetwerk \(kennisplatform.nl\)](http://www.kennisplatform.nl).

Aanleiding MER

Het project om de hoogspanningsverbinding te realiseren kent een lange geschiedenis. Sinds 2009 zijn verschillende tracéalternatieven en –varianten onderzocht die via een Voorgenomen tracé uit 2017 uiteindelijk hebben geleid tot een Voorkeursalternatief (VKA) in de periode 2019–2021. De ministers van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) willen het VKA vastleggen in een Rijksinpassingsplan. Dit plan bevat, naast een kaart waarop de ligging van de nieuwe verbinding is aangegeven, de regels en kwaliteitseisen die van toepassing zijn. Het Rijksinpassingsplan is m.e.r.-plichtig op grond van categorie 24 uit bijlage C van het Besluit milieueffectrapportage en op grond van artikel 7.2a lid 1 van de Wet milieubeheer (Passende beoordeling).

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer (TenneT). Het bevoegd gezag, in dit geval het Ministerie van EZK (in samenspraak met het Ministerie BZK), besluit over het Rijksinpassingsplan. De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken, die bij het advies zijn gebruikt, en de eerder door de Commissie in dit kader uitgebrachte adviezen zijn te vinden door op www.commissiemer.nl nummer [3210](#) in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar beoordeling toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Deze adviezen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming door het bevoegd gezag.

2.1 Onderbouwing keuze Moldaumast en breedte magneetveldzone

TenneT heeft na een verzoek van de samenwerkende overheden gekozen voor de zelf ontwikkelde Moldau(vakwerk)mast. Hierdoor ontstaat bij het bundelen met de twee bestaande 380 kV–lijnen in het plangebied een eenduidig landschapsbeeld. Oorspronkelijk was het plan om de Wintrackmast te plaatsen. Wintrackmasten worden op andere trajecten (zoals het traject Borssele–Rilland 380 kV West) ingezet vanwege de landschappelijke inpassing en omdat ze een kleiner magneetveld hebben. In het rapport ‘Zuid–West 380 kV Oost Mastkeuze’ geeft Tennenet aan dat de keuze voor de nieuw ontwikkelde Moldaumast niet leidt tot een toename van het aantal gevoelige bestemmingen in de magneetveldzone van 0,4 microtesla of hoger. Dat is gedaan door de indicatieve magneetveldzone te bepalen voor een aantal maatgevende punten in het tracé waar een toename van de magneetveldzone gevolgen kan hebben voor het aantal gevoelige bestemmingen. Uit de zienswijzen maakt de Commissie op dat er in de omgeving veel vragen zijn en zorgen bestaan over de keuze voor de Moldaumast, vooral vanwege het idee dat de Moldaumast een bredere magneetveldzone heeft. Er zijn ook zorgen en vragen over de mogelijke onzekerheid in de berekeningen. Een aantal zienswijzen oppert de mogelijkheid dat het aantal gevoelige bestemmingen toeneemt als de magneetveldzone breder is dan berekend. In het rapport over het voorkeursalternatief

en in het hoofdrapport is het aantal gevoelige bestemmingen berekend in de indicatieve magneetveldzone. In het magneetveldenonderzoek is de breedte van de specifieke magneetveldzone bepaald en in bijlage 1 voor het gehele traject in een tabel weergegeven. Er is geen tabel met het aantal gevoelige bestemmingen in de specifieke magneetveldzone.

Om bovenstaande vragen en zorgen te adresseren, adviseert de Commissie, voorafgaand aan de besluitvorming, in een aanvulling op het MER, in een tabel en, zo mogelijk, met illustraties en kaartbeelden de afweging tussen beide masttypen te verduidelijken. Presenteer in ieder geval een directe vergelijking tussen de indicatieve magneetveldzones van de Moldaumast en de Wintrackmast en de specifieke magneetveldzone van de Moldaumast in het voorkeursalternatief.² Ook adviseert de Commissie om bij die vergelijking of aanvullend een tabel te maken met het aantal gevoelige bestemmingen in de verschillende magneetveldzones. Geef ook aan hoe met onzekerheid rekening is gehouden bij het berekenen van de specifieke magneetveldzone van de Moldaumast.

2.2 Verstoring van soorten en vernietiging leefgebied door aanlegwerkzaamheden

In het MER is aangegeven dat door verstoring als gevolg van aanlegwerkzaamheden mogelijk significante gevolgen optreden op Natura 2000–instandhoudingsdoelen, zoals de wespendif, zwarte specht, boomleeuwerik en nachtzwaluw op de Brabantse Wal en de meervleermuis in de Biesbosch.

Aangegeven is dat de mitigerende maatregelen nog worden uitgewerkt. Voor de vier vogelsoorten wordt daarbij gedacht aan het uitvoeren van de werkzaamheden buiten het broedseizoen en geen gebruik maken van verlichting na zonsondergang en voor zonsopkomst. Voor de meervleermuis wordt overwogen om geen gebruik te maken van verlichting in de nacht ter plaatse van watergangen en in de actieve periode van de meervleermuis.³ Omdat niet is aangegeven of deze maatregelen ook daadwerkelijk worden uitgevoerd, kan nu niet worden uitgesloten dat aantasting van natuurlijke kenmerken kan optreden. Het voornemen past dan mogelijk niet binnen de kaders van de Wet natuurbescherming.

De Commissie adviseert, voorafgaand aan de besluitvorming, in een aanvulling op het MER van de denkbare mitigerende maatregelen aan te geven welke maatregelen concreet worden uitgevoerd en te onderbouwen in welke mate hiermee significante gevolgen voor de Natura 2000–instandhoudingsdoelen van deze soorten worden voorkomen.

Behalve voor Natura 2000–instandhoudingsdoelen is er bij aanlegwerkzaamheden mogelijk ook sprake van significante effecten op andere beschermde soorten. Wat ontbreekt in het MER is een overzicht in hoeverre voor beschermde soorten⁴ de gunstige staat van instandhouding door het plan in gevaar komt. Als maat voor significant effect wordt de 1%–mortaliteitsnorm gehanteerd. Voor soorten met een ongunstige staat van instandhouding

² Presenteer deze informatie ook in de samenvatting van het MER (zie paragraaf 2.8 van dit advies).

³ Bij benadering van maart tot en met november.

⁴ Vogelrichtlijnsoorten, en Habitatrichtlijnsoorten, bijlage IV, alsmede dieren uit bijlage onderdeel A1 en planten uit bijlage onderdeel B2 van de Wet natuurbescherming.

moet nagegaan worden of deze norm wordt overschreden. Ook ontbreekt een overzicht van beschermde nesten rond het tracé.

De Commissie adviseert, voorafgaand aan de besluitvorming, in een aanvulling op het MER inzicht te geven in de gevolgen voor beschermde soorten als gevolg van verstoring van soorten en vernietiging van leefgebieden door aanlegwerkzaamheden. Geef aan welke mitigerende maatregelen concreet worden uitgevoerd en onderbouw in welke mate hiermee significante effecten op deze soorten worden voorkomen.

2.3 Draadslachtoffers onder vogels tijdens gebruik

In de Passende beoordeling is aangegeven dat in het Natura 2000-gebied Biesbosch als gevolg van de nieuwe hoogspanningsverbinding het aantal draadslachtoffers⁵ onder de grote zilverreiger, kleine zwaan, kolgans, grauwe gans en brandgans zal toenemen. Om het aantal draadslachtoffers te verlagen, worden als mitigerende maatregel zogeheten varkenskrullen in de bliksemdraad aangebracht. Er worden dan geen significante effecten verwacht. In het MER worden voor de kolgans significante gevolgen op de instandhoudingsdoelstellingen echter niet op voorhand uitgesloten. De initiatiefnemer heeft de Commissie mondeling medegedeeld dat de informatie uit de Passende beoordeling verkeerd in het MER terecht is gekomen. De Commissie adviseert bij de besluitvorming hier duidelijkheid over te verschaffen.

Behalve gevolgen voor Natura 2000-instandhoudingsdoelen is er, als gevolg van aanvaringen, mogelijk ook sprake van significante effecten op andere beschermde vogelsoorten.⁶ Hierdoor is onduidelijk of de gunstige staat van instandhouding van bepaalde vogelsoorten door het plan in gevaar komt. Als maat voor significant effect wordt de 1%-mortaliteitsnorm gehanteerd.⁷

De Commissie adviseert, voorafgaand aan de besluitvorming, in een aanvulling op het MER een overzicht te geven van vogelsoorten met een minder dan gunstige staat van instandhouding waarvan de kans bestaat dat als gevolg van aanvaringen door het voornemen de 1% mortaliteitsnorm wordt overschreden. Breng dan ook de mitigerende maatregelen in beeld.

2.4 Stikstofdepositie door aanlegwerkzaamheden

Het Natura 2000-gebied Brabantse Wal is overbelast door teveel stikstofdepositie. In die situatie kan elke toename, hoe gering ook, tot de conclusie leiden dat negatieve gevolgen

⁵ Een draadslachtoffer is een vogel die om het leven is gekomen door een botsing met hoogspanningsleiding.

⁶ Het gaat hier om alle inheemse vogelsoorten die alle behoren tot de Vogelrichtlijn.

⁷ In de 'Achtergronddocumenten, deel 1' is op pagina 168 aangegeven dat de huidige beoordeling gezien moet worden als een eerste indicatie voor het gemak of de moeilijkheid om ontheffing ingevolge de Wet natuurbescherming (Wnb, soortenhoofdstuk) te verkrijgen. Een beoordeling neutraal (0) of licht negatief (-) zal naar verwachting geen problemen opleveren. Een beoordeling negatief (--) of sterk negatief (---) zal beter onderzocht moeten worden. Dit dient te gebeuren op het niveau van afzonderlijke soorten en niet zoals nu in soortengroepen. Dit vergt een uitgebreide analyse met gebruikmaking van aanvaringskansen, berekening van te verwachten aantallen draadslachtoffers en toetsing aan de 1%-norm. Een dergelijke analyse kan worden uitgevoerd voor het nog te kiezen voorkeursalternatief, zo is aangegeven. De Commissie signaleert dat deze analyse nog niet is uitgevoerd. De initiatiefnemer heeft de Commissie inmiddels mondeling aangegeven dat als mitigerende maatregel de bliksemdraad van de hele leiding van varkenskrullen wordt voorzien.

voor de kwaliteit van habitattypen en leefgebieden van soorten niet uit te sluiten zijn.⁸ De Passende beoordeling bij het MER gaat in op de tijdelijke effecten door stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. In het MER is aangegeven dat de stikstofdepositie op gevoelige instandhoudingsdoelen door aanlegwerkzaamheden maximaal 4,27 mol per hectare in 6 jaar bedraagt. De tijdelijke stikstofeffecten uit de bouwfase hoeven conform een recente wijziging van de Wet natuurbescherming weliswaar niet meer bij de natuurvergunning betrokken te worden⁹, maar deze wetwijziging heeft geen betrekking op de inhoud van een MER. In een MER is het nog steeds van belang dat alle aanzienlijke milieueffecten, ook tijdelijke, in beeld worden gebracht, evenals maatregelen om die effecten te beperken. Deze effecten en maatregelen kunnen dan meewegen bij de besluitvorming.

De Commissie adviseert, voorafgaand aan de besluitvorming, in een aanvulling op het MER aan te geven welke mogelijkheden aanwezig zijn de stikstofdepositie door aanlegwerkzaamheden te verminderen of teniet te doen. Denk hierbij aan de mogelijkheden om bij de aanleg geheel of gedeeltelijk gebruik te maken van elektrisch materieel¹⁰ en/of aan externe saldering.

2.5 Schadecompensatie Natuur Netwerk Brabant

Met Natuurmonumenten zijn afspraken gemaakt over de compensatie van het Natuur Netwerk Brabant (NNB) en de houtopstanden (bos) in het natuurgebied Huis ter Heide. Aangegeven is dat negatieve effecten op NNB worden gecompenseerd in overeenstemming met de Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant.¹¹ Voor natuurgebied Huis ter Heide betreft dit ca. 25 hectare NNB. Verwijderde houtopstanden worden volledig gecompenseerd. De afspraken tussen TenneT en Natuurmonumenten worden nog vastgelegd in een intentieovereenkomst, zo is de Commissie medegedeeld. De Commissie signaleert dat momenteel nog geen openbare informatie beschikbaar is waar en hoe de natuurcompensatie vormgegeven wordt.¹² Daardoor is nu onvoldoende duidelijk of de compensatie daadwerkelijk mogelijk is en of daarbij voldaan wordt aan de eisen van de provincie Noord-Brabant.

⁸ De Commissie onderschrijft niet de conclusie in het MER dat de toename te gering is om een (meetbare) verandering van een vegetatie of ecosysteem te bewerkstelligen.

⁹ Dit is omdat op 1 juli 2021 artikel 2.9a van de Wet natuurbescherming in werking is getreden, en tegelijk artikel 2.5 Besluit natuurbescherming. Hierin wordt bepaald dat de stikstofeffecten uit de bouwfase niet betrokken hoeven te worden bij het besluit over een natuurvergunning. De Commissie wijst er op dat deze vrijstelling voor de bouwfase nog niet openbaar met stikstofberekeningen onderbouwd is. Hierdoor is niet duidelijk of de stikstofemissies van de bouwfase kunnen leiden tot significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden. Dit kan, naast de ecologische risico's, ook juridische consequenties krijgen in procedures.

¹⁰ In de Passende beoordeling is op pagina 113 aangegeven dat bij de aanbesteding de aannemers worden gestimuleerd extra maatregelen te nemen om stikstofemissie te beperken. Mitigerende maatregelen als het inzetten van elektrisch materieel worden echter niet voorgeschreven. Ze worden in het Hoofdrapport van het MER bij de mitigerende maatregelen ook verder niet behandeld.

¹¹ Uit de zienswijze van de Provincie Noord-Brabant dat op het moment van terinzagelegging van het ontwerp-Rijksinpassingsplan de voor compensatie in aanmerking komende percelen nog niet beschikbaar gekomen zijn, zodat de fysieke natuurcompensatie op dat moment nog niet juridisch geborgd kan worden en nog niet uitvoerbaar is. Om deze reden wordt daarom secundair ingestoken op financiële compensatie. De Provincie benadrukt dat de keuze voor het definitief vormgeven van natuurcompensatie vóór de vaststelling van het Rijksinpassingsplan moet zijn gemaakt.

¹² Uit de zienswijze van Natuurmonumenten maakt de Commissie op dat nog niet op alle punten overeenstemming tussen TenneT en Natuurmonumenten is bereikt over hoe de schade aan het natuurgebied Huis ter Heide gemitigeerd en gecompenseerd kan worden.

De Commissie adviseert, voorafgaand aan de besluitvorming, in een aanvulling op het MER concrete informatie te geven over de locatie en de wijze van de natuurcompensatie. Maak aannemelijk dat de natuurcompensatie voldoet aan de daaraan gestelde eisen in de Interim Omgevingsverordening Nood-Brabant.

2.6 Landschappelijke inpassing

Het concept '*Landschapsplan mitigerende en compenserende maatregelen*' bevat een heldere visie op de (landschappelijke) effecten van de ingrepen in het plangebied, hoe deze visie doorwerkt in de uiteindelijk tracering en vormgeving van de lijn en met welke maatregelen per deelgebied de nieuwe verbinding landschappelijk ingepast kan worden. Het nu nog ontbrekende natuurcompensatieplan wordt nog in het Landschapsplan opgenomen. In een aantal deelgebieden, met name in het laatste deel van het traject tot Tilburg, moeten de inpassingvoorstellen nog verder uitgewerkt worden. Hiervoor is nog nader overleg met betrokkenen nodig.¹³ In diverse zienswijzen is de wens uitgesproken om de landschappelijke inpassing en (natuur)compensatie zo veel mogelijk in directe samenhang en gelijktijdig met de aanleg van de nieuwe lijn uit te voeren.

De Commissie adviseert, voorafgaand aan de besluitvorming, in een aanvulling op het MER voor een aantal deelgebieden nog aan te geven hoe de voorstellen voor landschappelijke inpassing concreet worden uitgewerkt. Geef aan of, en zo ja hoe het Landschapsplan (inclusief het overeengekomen natuurcompensatieplan) gekoppeld wordt aan de regels en de plankaart van het Rijksinpassingsplan. Geef aan welke mogelijkheden er zijn de mitigerende en compenserende maatregelen vooraf of gelijktijdig met de nieuwe verbinding te realiseren.

2.7 Gevolgen voor archeologie

Het MER stelt dat nog onbekend is welke archeologische waarden aanwezig zijn in gebieden met een archeologische verwachting. Het MER benoemt dit als kennislacune. Deze situatie is het gevolg van de wijze van integratie van de archeologische monumentenzorg in het ruimtelijke ordeningsproces. Zolang het vervolgonderzoek uitgezet wordt na het vaststellen van het voorkeursalternatief zullen de onderzoeksgegevens vanwege de gangbare doorlooptijd structureel pas bekend worden na de vergunningverlening. Deze situatie vraagt om een aanpassing in de procedure om archeologie volwaardig te kunnen meewegen. In de samenvatting wordt gesteld dat de kennislacune voor de besluitvorming over het Inpassingsplan is verholpen.¹⁴

De Commissie adviseert, voorafgaand aan de besluitvorming, in een aanvulling op het MER de resultaten van de al uitgevoerde en nog uit te voeren archeologische onderzoeken te presenteren. Beschrijf welke maatregelen er nodig en mogelijk zijn voor in situ behoud van de aangetroffen archeologische waarden.¹⁵

¹³ Zie bijvoorbeeld de zienswijzen van de gemeenten Dongen, Loon op Zand, Woensdrecht en Moerdijk.

¹⁴ De Commissie veronderstelt dat hiermee bedoeld wordt op het bureauonderzoek Archeologie van Arcadis van oktober 2021. De gemeente Moerdijk vermeldt in haar zienswijze dat de definitieve rapportage over archeologie nog niet beschikbaar is en de resultaten daarvan ook nog niet verwerkt zijn in het ontwerp-Rijksinpassingsplan.

¹⁵ De Commissie wijst er op dat voor zowel de al bekende als de nog niet bekende vindplaatsen, conform de Erfgoedwet, behoud in situ de voorkeur heeft.

2.8 Samenvatting

De samenvatting is het deel van het MER dat bedoeld is voor een breed publiek en vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. De samenvatting verdient daarom bijzondere aandacht, zeker bij een omvangrijk MER met bijlagen zoals hier het geval is. De informatie in de samenvatting moet een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER en toegankelijk zijn voor een breed publiek. De Commissie is van oordeel dat dit nog niet het geval is. Er ontbreken heldere kaarten met voldoende detail. Hierdoor geeft de samenvatting onvoldoende beeld van de ligging van het voorkeustracé ten opzichte van gevoelige bestemmingen (magneetveldzone), natuurgebieden en waardevolle gebieden uit oogpunt van landschap, archeologie en aardkunde. Ook ontbreekt een overzicht van de milieueffecten van de Moldaumast in vergelijking tot de Wintrackmast,¹⁶ en welke afwegingen uiteindelijk hebben geleid tot de keuze voor de Moldaumast.¹⁷

De Commissie adviseert, voorafgaand aan de besluitvorming, de samenvatting van het MER conform bovenstaande aan te vullen.

¹⁶ Presenteer bijvoorbeeld verschillen tussen Moldau- en Wintrackmasten qua effecten op het gebied van gezondheidsrisico's, en gevolgen voor natuur en landschap aan de hand van tabellen en illustraties

¹⁷ Ook in diverse zienswijzen wordt om een dergelijke onderbouwing gevraagd.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. Geert Draaijers (secretaris)
dr. Theo Fens
drs. Sjef Jansen
ir. Wim Keijsers
ir. Harry Webers (voorzitter)
dr. Fred Woudenberg

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Rijksinpassingsplan.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om categorie C.24. Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven.

Bevoegd gezag besluit

Ministerie Economische Zaken en Klimaat, in samenspraak met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties

Initiatiefnemer besluit

TenneT

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag heeft toegevoerd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissierner.nl projectnummer [3210](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

